

หลักเกณฑ์ในการกำหนดประเภทคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑

ตามที่ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ได้มีคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ที่ ๓๑/๒๕๔๙ เรื่อง กำหนดประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของแผนกคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑ สั่ง ณ วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๙ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ เป็นต้นไป เพื่อรองรับการจัดตั้งแผนกคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ตามประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การจัดตั้งแผนกในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ ซึ่งกำหนดให้แผนกคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑ เริ่มทำการตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๙ เป็นต้นไป โดยคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ดังกล่าวกำหนดประเภทคดีสิ่งแวดล้อมให้หมายถึงคดีแพ่งและคดีอาญาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษ และต่อมาประธานศาลฎีกาได้มีคำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อม ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้คดีสิ่งแวดล้อมหมายถึง คดีแพ่งที่อาจเกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติ หรือประกาศของคณะปฏิวัติ ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือมลพิษ โดยมีได้กำหนดให้หมายความรวมถึงคดีอาญาแต่อย่างใด นั้น

เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีสิ่งแวดล้อมของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ แผนกคดีสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคำแนะนำของประธานศาลฎีกาและคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ดังกล่าว สมควรจัดทำสรุปหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดประเภทคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ดังนี้

๑. คดีอาญาสิ่งแวดล้อม หมายถึง คดีอาญาที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษ ตามคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ที่ ๓๑/๒๕๔๙ จำนวน ๒๔ ฉบับ ได้แก่

๑.๑ กฎหมายหมายสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ

- ๑.๑.๑ พระราชบัญญัติรักษาคลองรัตนโกสินทรศก ๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๕)
- ๑.๑.๒ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔
- ๑.๑.๓ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
- ๑.๑.๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗
- ๑.๑.๕ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๑.๑.๖ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐
- ๑.๑.๗ พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. ๒๕๑๔
- ๑.๑.๘ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๔๕๖
- ๑.๑.๙ พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. ๒๔๘๕
- ๑.๑.๑๐ พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. ๒๕๒๐

- ๑.๑.๑๑ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๙๐
- ๑.๑.๑๒ พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. ๒๕๔๓
- ๑.๑.๑๓ พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

๑.๒ กลุ่มกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านมลพิษ

- ๑.๒.๑ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๘ (๒๔ ธันวาคม ๒๕๑๔)
- ๑.๒.๒ พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๔๒
- ๑.๒.๓ พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๐๔
- ๑.๒.๔ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๓๐
- ๑.๒.๕ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๑.๒.๖ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๑.๒.๗ พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒
- ๑.๒.๘ พระราชบัญญัติควบคุมการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๓
- ๑.๒.๙ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๑.๒.๑๐ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
- ๑.๒.๑๑ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

ทั้งนี้ หากคดีที่ฟ้องมีหลายฐานความผิด แต่บางฐานความผิดไม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ให้พิจารณาดูข้อหาหลักว่าอยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับใด หากข้อหาหลักเป็นคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ก็ให้รับฟ้องอุทธรณ์คดีนั้นเป็นคดีอาญาสิ่งแวดล้อม

๒. คดีแพ่งสิ่งแวดล้อม หมายถึง คดีแพ่งที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

๒.๑ คดีแพ่งที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษ ตามคำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ที่ ๓๑/๒๕๔๙ จำนวน ๒๔ ฉบับ (รายละเอียดปรากฏในข้อ ๑.๑ และ ๑.๒)

๒.๒ คดีแพ่งที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด เช่น

- ๒.๒.๑ ความรับผิดฐานละเมิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา ๔๒๐
- ๒.๒.๒ การใช้สิทธิเกินส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มาตรา ๔๒๑
- ๒.๒.๓ ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์อันตราย มาตรา ๔๓๗

๒.๓ คดีแพ่งที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน เช่น

- ๒.๓.๑ การก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ มาตรา ๑๓๓๗

๒.๓.๒ การเก็บกักและระบายน้ำระหว่างที่ดินข้างเคียง มาตรา ๑๓๓๙ และ มาตรา ๑๓๔๐

๒.๓.๓ การป้องกันการรั่วซึมของน้ำและสิ่งโสโครก มาตรา ๑๓๔๒

๒.๓.๔ การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ที่ดินติดทางน้ำ มาตรา ๑๓๕๕

๒.๔ คดีแพ่งตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกา ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ โดยเป็นคดีที่อาจเกิดขึ้นจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติ หรือประกาศของคณะปฏิวัติ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือมลพิษ และคดีดังกล่าวมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๒.๔.๑ คดีแพ่งที่การกระทำตามฟ้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์อันเนื่องมาจากการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของชุมชน หรือระบบนิเวศ

๒.๔.๒ คดีแพ่งที่โจทก์มีคำขอให้จำเลยกระทำการหรืองดเว้นการกระทำเพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมของชุมชน

๒.๔.๓ คดีแพ่งที่โจทก์มีคำขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย เพื่อขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม หรือเพื่อมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่เสียไป

๒.๔.๔ คดีแพ่งที่มีคำขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพอนามัย หรือสิทธิใดๆ ของโจทก์ อันเกิดจากมลพิษที่จำเลยเป็นผู้ก่อหรือต้องรับผิดชอบ

๓. คดีอื่นๆ ซึ่งท่านประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๑ เห็นสมควรให้อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ แผนกคดีสิ่งแวดล้อม หมายถึง คดีอื่นๆ ซึ่งไม่ได้มีข้อหาหรือฐานความผิดตามข้อ ๑ หรือข้อ ๒ หากท่านประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๑ เห็นว่าเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็สามารถกำหนดให้นำคดีดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ แผนกคดีสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาเรื่องขอบเขตคดีสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๔. การกำหนดหมายเลขคดีดำคดีสิ่งแวดล้อมในศาลอุทธรณ์ภาค ๑ เนื่องจากคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีสิ่งแวดล้อม ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔ ข้อ ๑๓ กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมออกประกาศกำหนดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานทางธุรการคดีที่จำเป็นแก่การดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม และต่อมาได้มีประกาศสำนักงานศาลยุติธรรม เรื่อง วิธีปฏิบัติงานธุรการคดีสิ่งแวดล้อม ประกาศ ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ กำหนดให้ในคดีสิ่งแวดล้อมต้องใช้คำย่อว่า “สว.(พ)” นำหน้าทั้งหมายเลขคดีดำและหมายเลขคดีแดง

ดังนั้น ในงานธุรการคดีสิ่งแวดล้อมของศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องใช้คำย่อว่า “สว.(พ)” นำหน้าหมายเลขคดีดำคดีสิ่งแวดล้อม ส่วนคดีอาญาสิ่งแวดล้อม สำนักงานศาลยุติธรรมมิได้ออกประกาศกำหนดคำย่อไว้ แต่เพื่อให้การจัดทำสารบบรับอุทธรณ์เป็นระบบเดียวกัน เห็นควรให้ใช้คำย่อว่า “สว.(อ)” นำหน้าหมายเลขคดีดำคดีอาญาสิ่งแวดล้อม ส่วนหมายเลขคดีแดงให้เป็นไปตามสารบบเดิม (ไม่มีคำย่อนำหน้าหมายเลขคดีแดง)